

Geen eind aan boeken

05-12-2017 16:17

In mei 1982 publiceerde *Boekblad* een nieuwe-mediaspecial. Eén van de verhalen ging over de Juridische Databank van Kluwer Groep Rechtswetenschappen. Het had de uitgeversvriendelijke titel 'Geen eind aan boeken – Wél aan het zoeken'. Is dat nu nog zo? Een advocaat wordt in ieder geval nog steeds vaak tegen een met boeken gevulde boekenkast gefotografeerd en nauwelijks achter een pc.

De aanloop

Uitgever Kluwer Rechtswetenschappen was een van de eerste particuliere bedrijven die een eigen Nederlandse online-dienst opzetten. De top van Kluwer Rechtswetenschappen had al in 1975 in de VS rondgekeken en daar de makers van juridische informatiediensten Mead Data Central (Lexis) en West Law bezocht. Kluwer kon niet achterblijven met een online-dienst, zo luidde de conclusie.

Maar tegelijkertijd was de vraag hoe een dergelijke dienst ooit rendabel was te maken in een klein land als Nederland. Zonder die vraag te beantwoorden begon het uitgeversbedrijf in 1975 serieus aan het project

Juridische Databank. In 1976 ging men werkelijk van start, met een Bull-computer waarop de software Status draaide, ontwikkeld door het Brits nucleaire laboratorium in Harwell. Status was een zogeheten *full-text retrieval*-pakket, waarmee men op willekeurige woorden in een bestand kon zoeken.

Maar voordat er iets gevonden kon worden, moesten eerst de zetbestanden worden ingevoerd. Dat was nog een heel karwei, aangezien veel van die zetbestanden niet opgeschoond waren en tikfouten bevatten. Vanaf 1977 begon Kluwer met het geven van demonstraties aan (semi-)overheden en advocatenkantoren.

(tekst gaat verder onder de afbeelding)

De TI Silent terminal met een toetsenbord, een thermische printer en een acoustic coupler voor de telefoon. Met deze terminal demonstreerden Cor Verschoor en Jaap van Beelen in 1977 bij de overheid en advocatenkantoren.

Databanken aanvulling op druk

Op 1 april 1980 begon Kluwer voorzichtig met de marktintroductie. Geselecteerde advocatenkantoren en (semi-)overheidsdiensten konden inloggen op de eigen computer van Kluwer, IJselbrein. In deze proefperiode werden klanten intensief begeleid; naarmate een nieuwe generatie gebruikers vertrouwd raakte met computergebruik en telecommunicatie zou het begeleidingsproces afnemen.

(tekst gaat verder onder de afbeelding)

Een print van een zoekactie (1985) in de juridische Databank

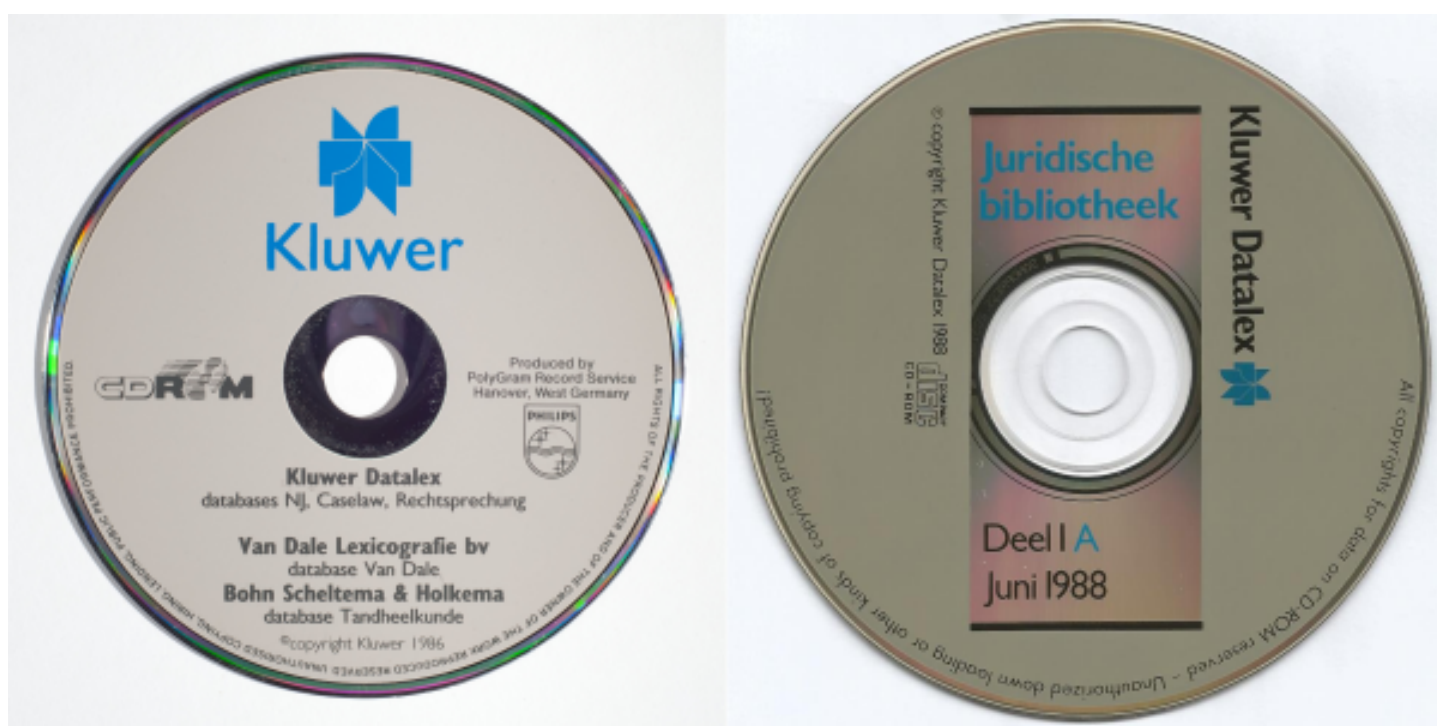
Aanvankelijk was Kluwer de online informatiedienst gestart uit defensieve overwegingen, omdat op de lange termijn het gebruik van online minder verkopen van boeken, losbladige werken en tijdschriften zou betekenen.

Vanaf 1 januari 1982 verkoopt Kluwer de dienst met een abonnement, inclusief maandafrekeningen van de raadplegingen. De databank wordt gezien als een superregister voor het raadplegen van de gedrukte versie. De databank is geen substituuut, maar een aanvulling, een toegevoegde waarde aan het papieren product.

Online actueel en cd-rom volledigheid

Op 1 januari 1985 worden de elektronische informatieprojecten ondergebracht in een eigen bedrijf Kluwer Datalex. Het bedrijf zag zich al gauw geconfronteerd met het nieuwe medium cd-rom. In 1986 nam het bedrijf deel aan de productie van een proefschijf met een paar databanken. In augustus 1987 werd de proefschijf van Kluwer Datalex geproduceerd. In juni 1988 verschenen de eerste commerciële schijven.

(tekst gaat verder onder de afbeelding)

Links: de eerste cd-rom van Kluwer bedrijfsbreed; rechts: de eerste commerciële schijf van Kluwer Datalex (beide: Collectie Jak Boumans).

Ook hier hanteerde Kluwer Datalex een introductie- en proefperiode. Cd-rom-spelers waren nog niet ingebouwd in pc's, bovendien moest het businessmodel worden aangepast van een minutenabonnement voor online naar een maandabonnement voor offline. Maar ook het contentmodel veranderde, want met online kon men de meest actuele jurisprudentie ophalen, terwijl de cd-rom offline volledigheid gaf tot drie maanden terug. Intussen werd ook nog het productenpallet uitgebreid met softwareproducten. Een van de eerste producten was software voor het invullen van belastingformulieren.

Internet

De introductie van internet binnen het concern met de nieuwe naam Wolters Kluwer verliep niet voorspoedig. In 1997 raakte het concern in een overnamestrijd met Elsevier. Nadat Elsevier afzag van een overname werd

begonnen aan een internetstrategie, maar werd wel de vraag gesteld of Wolters Kluwer zich niet te laat met internet ging bezighouden en te traag was in het volgen van nieuwe ontwikkelingen op het gebied van elektronisch uitgeven. Uit onvrede met de internetstrategie stapte de bestuursvoorzitter in 2000 op. Hij noemde het concern 'het eerste bedrijf op gas en de laatste op elektriciteit'.

Vanaf die tijd heeft Wolters Kluwer gewerkt aan het inhalen van haar achterstand met het converteren van haar bronbestanden, scheppen van een nieuwe infrastructuur en toegankelijkheid. Ook werd gewerkt aan de integratie van internetdiensten en softwareproducten.

Er is inderdaad nog steeds geen einde gekomen aan het drukken van boeken en tijdschriften, maar intussen is er wel een pallet aan elektronische diensten en softwarepakketten op de markt. Wolters Kluwer in Nederland gaf in 2016 niet minder dan 709 boeken en 44 tijdschriften uit en heeft 25 boekabbonementen lopen. Maar het concern publiceerde ook 412 e-boeken. Online staan 141 producten/diensten en 4 software as a service-diensten.

Jak Boumans is auteur van [Toen digitale media nog nieuw waren – Pre-internet in de polder \(1967-1997\)](#) en publiceert regelmatig op het gelijknamige [blog](#).

Jak Boumans